

**Begäran om förhandsavgörande framställd av Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (Ungern)
den 3 januari 2017 – Sporting Odds Limited mot Nemzeti Adó- és Vámhivatal Központi Irányítása**

(Mål C-3/17)

(2017/C 112/25)

Rättegångsspråk: ungerska

Hänskjutande domstol

Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság

Parter i målet vid den nationella domstolen

Sökande: Sporting Odds Limited

Motpart: Nemzeti Adó- és Vámhivatal Központi Irányítása

Tolkningsfrågor

- 1) Ska artikel 56 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nedan kallat FEUF), förbudet mot diskriminering och kravet att medlemsstaterna ska begränsa hasardspelsverksamhet på ett sammanhängande och systematiskt sätt – ett mål som medlemsstaten främst motiverar med att den vill bekämpa spelberoende och skydda konsumenterna – tolkas så att statens nationella monopol på onlinebaserad och landbaserad sportvadhållning och vadhållning på hästar, är oförenligt med dessa bestämmelser, om de privata tjänsteleverantörerna i den medlemsstaten i övrigt, efter den omorganisation av marknaden som genomförts där, får anordna andra onlinebaserade och landbaserade hasardspel (kasinospel, kortspel, spelautomater, kasinospel online, kortspel online), vid landbaserade kasinon som erhållit koncessioner, vilka i sin tur medför en betydande risk för spelberoende?
- 2) Ska artikel 56 FEUF, förbudet mot diskriminering och kravet att medlemsstaterna ska begränsa hasardspelsverksamhet på ett sammanhängande och systematiskt sätt, tolkas så att den artikeln och det kravet åsidosätts om det slås fast att omorganiseringen av marknadens utformning i den medlemsstaten, som motiverats med att man vill bekämpa spelberoende och skydda konsumenterna, i själva verket får till följd att eller tar sig uttryck i en successiv ökning av antalet kasinon, den årliga skatten på hasardspel vid kasinon, statens budgeterade inkomster från koncessionsavgifter för kasinon, den mängd spelmarker som spelarna köper samt det penningbelopp som krävs för att få rätt att spela på spelautomater?
- 3) Ska artikel 56 FEUF, förbudet mot diskriminering och kravet att medlemsstaterna ska begränsa hasardspelsverksamhet på ett sammanhängande och systematiskt sätt, tolkas så att den artikeln och det kravet åsidosätts om det slås fast att införandet av ett statligt nationellt monopol och möjligheten för privata tjänsteleverantörer att med tillstånd anordna hasardspel, vilka främst motiveras med att man vill bekämpa spelberoende och skydda konsumenterna, dessutom inom ramen för den ekonomiska politiken har som mål att få ökade nettoinkomster från spel och uppnå en ovanligt hög avkastningsnivå på kasinomarknaden på kortast möjliga tid, i syfte att finansiera andra offentliga utgifter och statliga allmännyttiga tjänster?
- 4) Ska artikel 56 FEUF, förbudet mot diskriminering och kravet att medlemsstaterna ska begränsa hasardspelsverksamhet på ett sammanhängande och systematiskt sätt, tolkas så att den artikeln och det kravet åsidosätts och tjänsteleverantörer på ett omotiverat sätt behandlas olika, om det slås fast att medlemsstaten, med åberopande av samma hänsyn till allmän ordning, förbehåller det statliga nationella monopolet vissa onlinebaserade hasardspels-tjänster samtidigt som den tillåter tillgång till andra hasardspelstjänster genom att tilldela ett växande antal koncessioner?

- 5) Ska artikel 56 FEUF och förbudet mot diskriminering tolkas så att de utgör hinder för att endast tjänsteleverantörer som förfogar över landbaserade kasinon (med koncession) på ungerskt territorium kan erhålla tillstånd för att tillhandahålla onlinebaserade kasinospel, vilket får till följd att tjänsteleverantörer som inte förfogar över ett landbaserat kasino på ungerskt territorium (däribland tjänsteleverantörer som förfogar över ett landbaserat kasino i en annan medlemsstat) inte kan få tillstånd för att tillhandahålla onlinebaserade kasinospel?
- 6) Ska artikel 56 FEUF och förbudet mot diskriminering tolkas så att de utgör hinder för att medlemsstaten, genom att eventuellt inleda ett anbudsförfarande för tilldelning av koncessioner för landbaserade kasinon och genom att ge möjlighet för en hasardspelsaktör vars tillförlitlighet har styrkts att lämna ett anbud för att tilldelas en koncession för ett landbaserat kasino, säkerställer att det finns en teoretisk möjlighet för varje tjänsteleverantör som uppfyller de lagstadgade kraven – även en leverantör som är etablerad i en annan medlemsstat – att tilldelas koncessionen för att driva ett landbaserat kasino och, när den väl tilldelats, erhålla tillstånd för att driva ett onlinekasino, men där medlemsstaten i fråga i själva verket inte inleder något offentligt och öppet anbudsförfarande för att tilldela koncessioner och tjänsteleverantören i praktiken inte heller har någon möjlighet att lämna ett anbud, och myndigheterna i medlemsstaten trots detta slår fast att tjänsteleverantören har handlat rättsstridigt genom att denne har tillhandahållit tjänsten utan tillstånd och därför ålägger denne en administrativ påföljd?
- 7) Ska artikel 56 FEUF, förbudet mot diskriminering och kravet att tillståndsförfarandet ska vara öppet, objektivt och offentligt, tolkas så att de utgör hinder för att medlemsstaten utformar ett system för tilldelning av koncessioner för vissa hasardspelstjänster samtidigt som det organ som fattar beslut om koncessionerna i stället för att inleda ett anbudsförfarande för att tilldela koncessionerna, får ingå avtal om koncession med vissa personer som anses vara hasardspelsaktörer vars tillförlitlighet har styrkts, i stället för att inleda ett anbudsförfarande och ge alla tjänsteleverantörer möjlighet att delta i detta förfarande på lika villkor?
- 8) Om fråga 7 ska besvaras nekande och det får föreskrivas flera olika förfaranden i medlemsstaten i fråga för att tilldela samma koncession, ska medlemsstaten då, med tillämpning av artikel 56 FEUF, säkerställa att dessa förfaranden är likvärdiga för att unionens bestämmelser om grundläggande friheter ska få ändamålsenlig verkan, med beaktande av kravet att tillståndsförfarandet ska vara öppet, objektivt och offentligt och av kravet på likabehandling?
- 9) Påverkar det svaret på frågorna 6–8 om det inte i något av fallen säkerställs någon domstolsprövning av eller något annat effektivt rättsmedel mot beslutet att tilldela koncessionen?
- 10) Ska artikel 56 FEUF, lojalitetsklausulen i artikel 4.3 i fördraget om Europeiska unionen (nedan kallat FEU) och medlemsstaternas institutionella och processuella autonomi, jämförda med artiklarna 47 och 48 i stadgan om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan), samt rätten att få tillgång till effektiva mekanismer för domstolsprövning och rätten till försvar som föreskrivs i dessa bestämmelser, tolkas så att när de unionsrättsliga krav som följer av domstolens praxis prövas, liksom nödvändigheten av och proportionaliteten hos den begränsning som medlemsstaten i fråga har infört, får den nationella domstol som prövar tvisten på eget initiativ besluta om och genomföra prövningen och bevisupptagningen, även om medlemsstatens nationella processrättsliga lagstiftning inte föreskriver en sådan befogenhet?
- 11) Ska artikel 56 FEUF, jämförd med artiklarna 47 och 48 i stadgan, samt rätten att få tillgång till effektiva mekanismer för domstolsprövning och rätten till försvar som föreskrivs i dessa bestämmelser, tolkas så att när de unionsrättsliga krav som följer av domstolens praxis prövas, liksom nödvändigheten av och proportionaliteten hos den begränsning som medlemsstaten i fråga har infört, får den nationella domstol som prövar tvisten inte lägga bevisbördan på de tjänsteleverantörer som berörs av begränsningen, utan att det i stället ankommer på medlemsstaten – och närmare bestämt på den statliga myndighet som meddelat det beslut som angripits i tvisten – att motivera och styrka att det är förenligt med unionsrätten, liksom nödvändigheten av och proportionaliteten hos den nationella lagstiftningen, vilket, om så inte sker, i sig ger upphov till att den nationella lagstiftningen åsidosätter unionsrätten?

- 12) Ska artikel 56 FEUF, mot bakgrund av rätten till ett rättvist förfarande enligt artikel 41.1, rätten att bli hörd enligt artikel 41.2 a och motiveringsskyldigheten enligt artikel 41.2 c i stadgan, samt lojalitetsklausulen i artikel 4.3 FEU och medlemsstaternas institutionella och processuella autonomi, tolkas så att dessa krav inte är uppfyllda om den behöriga myndigheten i medlemsstaten inte underrättar hasardspelsaktören om att det administrativa påföljdsförfarandet har inletts i enlighet med den nationella lagstiftningen och inte heller senare under det administrativa förfarandets gång inhämtar aktörens synpunkter om huruvida medlemsstatens lagstiftning är förenlig med unionsrätten och i motiveringen till beslutet inte i detalj redogör för denna förenlighet och de bevis som ligger till grund för den, samtidigt som den i ett förfarande i en enda instans ålägger en påföljd som betecknas som administrativ i den nationella lagstiftningen?
- 13) Är, mot bakgrund av vad som föreskrivs i artikel 56 FEUF, artikel 41.1 och 41.2 a och c i stadgan och artiklarna 47 och 48 i stadgan, samt rätten att få tillgång till effektiva mekanismer för domstolsprövning och rätten till försvar som föreskrivs i dessa bestämmelser, de krav uppfyllda som föreskrivs i nämnda artiklar om spelaktören först vid den nationella domstolen, och endast där, kan ifrågasätta om den nationella lagstiftningen är förenlig med unionsrätten?
- 14) Kan artikel 56 FEUF och medlemsstaternas skyldighet att motivera inskränkningen i friheten att tillhandahålla tjänster tolkas så att medlemsstaten inte har uppfyllt denna skyldighet om den relevanta konsekvensbedömning som ligger till grund för de mål som grundas på hänsyn till allmän ordning som motiverar inskränkningen, varken vid tidpunkten för beslutet om inskränkningen eller vid tidpunkten för prövningen, var eller är tillgänglig?
- 15) Kan, mot bakgrund av den ram som föreskrivs i lagen för att fastställa det administrativa påföljdsbelopp som får åläggas, arten av den verksamhet som bestraffas med påföljden och i synnerhet den mån i vilken verksamheten påverkar den allmänna ordningen och säkerheten samt det repressiva syftet med påföljden, den administrativa påföljden i fråga anses vara av "straffrättslig karaktär" i enlighet med artiklarna 47 och 48 i stadgan? Påverkar denna omständighet svaret på frågorna 11–14?
- 16) Mot bakgrund av svaren på de föregående frågorna, ska artikel 56 FEUF tolkas så att om den domstol som prövar tvisten slår fast att lagstiftningen och dess tillämpning är rättsstridig, ska den även slå fast att den påföljd som bygger på den nationella lagstiftning som inte iakttar artikel 56 FEUF är oförenlig med unionsrätten?

Begäran om förhandsavgörande framställd av Amtsgericht Aue, Zweigstelle Stollberg (Tyskland) den 10 januari 2017 – Thomas Hübner mot LVM Lebensversicherungs AG

(Mål C-11/17)

(2017/C 112/26)

Rättegångsspråk: tyska

Hänskjutande domstol

Amtsgericht Aue, Zweigstelle Stollberg

Parter i målet vid den nationella domstolen

Sökande: Thomas Hübner

Svarande: LVM Lebensversicherungs AG

Tolkningsfrågor

1. Ska bilaga I punkt A till rådets direktiv 92/96/EEG av den 10 november 1992 ⁽¹⁾ [jämförd med] artikel 15.1 tredje stycket [i direktiv 90/619/EEG] ⁽²⁾ tolkas så, att en försäkringstagare under hela den tid under vilken han gör inbetalningar till en liv- eller pensionsförsäkring har rätt att säga upp försäkringen när han på grund av bristande kännedom om denna rätt, på grund felaktig information från liv- eller pensionsförsäkringsföretaget, under flera år gjort inbetalningar i enlighet med försäkringsavtalet?